

Policy

➤ Riktlinje

Bestämmelse

Rutin

Reglemente

Föreskrift

Strategi

Plan

Handlingsplan

Trollhättans
Stad

Riktlinjer för kommunfullmäktiges program rörande privata utförare

Dokumentinformation

Dokumentbeteckning:	Riktlinje
Antaget av:	Kommunfullmäktige 2026-06-18 § 147
Diarienummer:	KS 2025/539
Datum/Ersätter:	2025-06-18/2019-06-24
Handlingen publiceras:	Trollhättans stads intranät och hemsida
Syfte:	Vägledning för hur arbetet med att ge privata aktörer uppdrag att utföra kommunala angelägenheter ska genomföras och förhindra välfärdsbrottslighet.
Gäller för:	Samtliga nämnder
Referensdokument:	SKL: " Program för uppföljning och insyn", januari 2015
Dokumentansvarig:	Kontorschef för Administrativa kontoret, Kommunstyrelsens förvaltning
Uppföljning:	Årligen

Innehåll

Dokumentinformation.....	1
Lagstiftningen och dess syfte	3
Definitioner	3
Det kommunala ansvarets omfattning.....	4
Mål och riktlinjer för verksamheter	5
Strategisk uppföljning av verksamheten samt	5
kontroll för att förhindra välfärdsbrottslighet.....	5
Insyn och informationsskyldighet.....	7
Avtal	8
Återrapportering	8
Implementering.....	9

Lagstiftningen och dess syfte

1 § Lagstiftning

I 5 kap. 3 § kommunallagen (2017:725, KL) stadgas att kommunfullmäktige ska för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer för sådana kommunala angelägenheter som utförs av privata utförare. I programmet ska det också anges hur fullmäktiges mål och riktlinjer samt övriga föreskrifter på området ska följas upp och hur allmänhetens insyn ska tillgodoses.

2 § Syfte

Syftet med att kommunfullmäktige ska för varje mandatperiod lägga fast ett program, är att lyfta frågorna om uppföljning och insyn till en politisk strategisk nivå för att där lägga fast grundkrav och omfattning, struktur och ansvar samt krav på återkoppling till brukare och allmänhet.

Kommunfullmäktiges program ska vara vägledande för hur arbetet med att ge privata aktörer uppdrag att utföra kommunala angelägenheter ska genomföras, vad det ska innehålla samt förhindra välfärdsbrottslighet.

Programmet ska gälla en mandatperiod och lämpligt är att det antas i samband med Mål- och resursplan, följande efter riksdagsvalet.

3 § Lagstiftningens mål

Lagstiftarens mål med bestämmelsen och införandet av att kommunfullmäktige ska anta ett program av ovannämnda karaktär är att förbättra uppföljning och kontroll av privata utförare och öka allmänhetens insyn i privata utförares verksamhet.

Förevarande program ska lyfta uppföljning till en strukturerad och systematisk plattform och bidra till att kommunen har ett strategiskt förhållningssätt när privata utförare anlitas.

Definitioner

4 § Huvudman

Kommunen är huvudman för alla sina angelägenheter oavsett om utförandet sker i egen regi eller av en privat aktör. Därmed är kommunen enligt lag ansvarig att tillhandahålla tjänster med tillfredställande och lagenliga kvalitéer till kommunens invånare.

5 § Privat aktör

Begreppet privat aktör definieras i 10 kap. 7 § KL som en juridisk person eller enskild individ som har hand om vården av en kommunal angelägenhet. En privat utförare kan exempelvis vara ett aktiebolag, ett handelsbolag, en ekonomisk förening, en ideell förening eller en enskild individ. Även idéburna organisationer och kooperativa föreningar kan således vara privata utförare. Ett kommunalt företag, det vill säga ett hel- eller delägt kommunalt bolag eller en sådan stiftelse eller förening som avses i 10 kap. 6 § kan inte vara privat utförare.

Formellt överlämnas en verksamhet vanligen efter ett upphandlingsförfarande (LOU, LUF) eller genom valfrihetssystem (LOV) samt att avtal tecknas med de privata utförarna.

6 § Utförare

Privat aktör kan bli utförare av en kommunal angelägenhet genom en upphandlingsprocess - direktupphandling, annonserad upphandling med mera – eller valfrihetssystemet. Aktör som endast säljer enstaka tjänster faller inte inom begreppets ramar i förevarande hänseende.

Det kommunala ansvarets omfattning

Kommunfullmäktiges program omfattar mål och riktlinjer för berörda verksamheter, uppföljning och kontroll av dem samt förfarande för att sörja för allmänhetens insyn.

7 § Berörda verksamheter

Programmet ska gälla all verksamhet inom samtliga verksamhetsområden – vård och omsorg, kultur och fritid, gator och park, fastighetsförvaltning, kommunikationer och infrastruktur med mera – som riktar sig till och rör medborgarna. Det kan handla om hela verksamheten, exempelvis särskilt boende för äldre eller delar av en verksamhet, exempelvis måltidsverksamhet eller städning i skolan. Programmet omfattar inte fristående skolor, förskolor och enskild pedagogisk omsorg, eftersom de är verksamheter med egna huvudmän som inte upphandlas utan regleras via tillståndsgivning.

Programmet omfattar uppföljning av såväl privata som kommunala utförare rörande ovan nämnda verksamheter.

Mål och riktlinjer för verksamheter

8 § Övergripande mål för verksamheter

Kommunfullmäktige ska i samband med varje ny mandatperiod fastställa mål och riktlinjer för verksamhet som bedrivs av privata utförare. Dessa mål och riktlinjer ska i tillämpliga delar även omfatta utförare i kommunal regi.

Trollhättans stad har Mål- och resursplanen som fastställs årligen av kommunfullmäktige och som stipulerar prioriterade mål. Utifrån dessa har varje nämnd att fastställa förväntade resultat.

9 § Nämndernas ansvar

Kommunfullmäktige uppdrar till varje nämnd att med utgångspunkt i förevarande program ansvara för att säkerställa genom avtal att utförare (oavsett driftsform) inom nämndens ansvarsområde bedriver verksamheter i enlighet med de lagar, förordningar och föreskrifter som gäller eller kan komma att gälla för verksamheten samt de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige och nämnd fastställer för respektive verksamhet. Fastställda mål och riktlinjer ska garantera att tillhandahållna tjänster håller tillfredställande och lagenlig kvalitet och garanterar kommunens invånare en hög servicenivå.

Strategisk uppföljning av verksamheten samt kontroll för att förhindra välfärdsbrottslighet

10 § Uppföljningens innebörd

Av 10 kap. 8 § KL framgår att när vården av en kommunal angelägenhet genom avtal har lämnats över till en privat utförare ska kommunen kontrollera och följa upp verksamheten. Bestämmelsen innebär en skyldighet att inte bara tillförsäkra sig en möjlighet att följa upp, utan det krävs att även aktiva åtgärder vidtas för att följa upp verksamheten samt förhindra välfärdsbrottslighet.

Uppföljningens syfte är huvudsakligen att:

- säkra leverans enligt förevarande avtal,
- kontrollen för att förutse och upptäcka avvikelser,
- förhindra välfärdsbrottslighet,
- ge underlag för förbättrings- och utvecklingsarbete samt
- möjliggöra allmänhetens insyn.

11 § Nämndernas ansvar

Varje nämnd ansvarar för uppföljning och kontroll inom sitt ansvarsområde och svarar för att detta regleras i de avtal och uppdragsbeskrivningar som träffas med privata utförare. Avtalet och uppdragsbeskrivningen ska också reglera hur kommunens uppföljningar återspeglaras till utföraren och redovisas för allmänheten.

I avtalen ska det säkras att utföraren biträder kommunen vid uppföljning och utvärdering av verksamheten, lämnar nödvändiga statistikuppgifter samt rapporterar in nödvändiga uppgifter till kommunen, i nationella register eller till andra myndigheter.

Varje nämnd ska med kommunfullmäktiges program som grund utarbeta och anta en uppföljningsplan - inom ett halvår från kommunfullmäktiges antagande av sitt program - varav framgår när och på vilket sätt avtal och olika verksamheter ska följas upp och utvärderas. Uppföljningsplanen ska vara ett levande dokument som vid ändrade förhållanden och behov redigeras. Planen ska redovisas till kommunfullmäktige, en gång per mandatperiod, i mars månad året efter riksdagsvalet.

Planen ska innehålla:

- en sammanfattande beskrivning av nämndens uppföljningsansvar,
- vad som ska följas upp,
- vilka former av uppföljning som kommer att tillämpas (tillsyn),
- verksamhetsuppföljning, avtalsuppföljning, individuppföljning),
- vem eller vilka som ansvarar för att genomföra uppföljningarna,
- särskilda granskningsområden under året (exempelvis utifrån ett samlat resultat av tidigare uppföljningar),
- tidplan samt
- former för återkoppling av resultat (till nämnd, till utförare och till allmänhet).

Nämnderna ska i årligt uppföljningsbeslut med utgångspunkt i uppföljningsplanen följa upp och kontrollera varje enskild verksamhet som bedrivs av privata aktörer.

Avvikelse ska tillsammans med redogörelse för åtgärdsplan rapporteras till kommunstyrelsen i mars månad varje år för föregående år i samband med att beslut om bokslut tas. Rapporten ska dock vara ett eget ärende.

Uppföljningsbeslutet ska bland annat innefatta följande:

- graden av måluppfyllelse utifrån i avtal fastställda mål och riktlinjer,
- utvärdering av levererad tjänst,
- efterlevande av uppdragsbeskrivningar, godkännanden samt

- förfrågningsunderlag, anbud och avtal i övrigt,
- bedömning huruvida verksamheten bedrivs i enlighet med gällande lagar och bestämmelser,
- bedömning huruvida befintlig kontroll är tillräcklig samt
- huruvida verksamheten bedrivs på ett för medborgarna tillfredställande sätt.
- Insyn och informationsskyldighet

Insyn och informationsskyldighet

12 § Insyn

Av 10 kap. 9 § KL kan utläsas att om en kommun sluter avtal med en privat utförare, ska kommunen genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över.

Nämnder ska genom avtalet tillförsäkra sig information som gör det möjligt att ge allmänheten insyn i den verksamhet som lämnas över. Det ska i avtalen skrivas in att utföraren ska lämna information som kommunen begär.

Utförarens skyldighet att lämna uppgifter begränsas till att omfatta sådana uppgifter som inte strider mot lag eller annan författning – lämnad information ska exempelvis inte utgöra företagshemlighet enligt lag (1990:409) om skydd för företagshemligheter.

Information som begärs in från privata utförare ska ha en koppling till upphandlingen och avtalet samt den verksamhet som uppdras; det ska inte ställas högre krav än vad som är rimligt. Information kan begäras in om exempelvis verksamheten, kvalitet, avvikelser, personaltäthet, personalens utbildning, miljöarbete, integration, jämställdhet och årsredovisning. Det bör noteras att begärda och inlämnade handlingar av utföraren är allmänna handlingar som kan vara offentliga.

Ovanstående avser även kommunala företag som på nyss nämnda sätt ska ge allmänheten insyn i verksamhet som de överlämnar till privata utförare. Inkommen information ska tillhandahållas på kommunens hemsida i diariet och tillgängliggöras för allmänheten.

13 § Informationsskyldighet

Kommunens informationsskyldighet framgår av 8 kap. 18 § KL som stadgar att när enskilda personer kan välja mellan olika utförare ska nämnden lämna information om samtliga utförare. Informationen ska vara saklig, relevant, jämförbar och lättillgänglig.

Nämnderna ansvarar att informationsskyldigheten uppfylls via information på kommunens hemsida. Information ska finnas om den egna verksamheten och om privata utförarens verksamheter som finns inom kommunen.

Avtal

14 § Formkrav

Trollhättans stad ska upprätta och teckna skriftliga avtal med samtliga privata aktörer som utför kommunala angelägenheter åt Trollhättans stads räkning.

Avtalen ska från kommunens sida undertecknas av behörig företrädare som framgår av reglementen och delegationsordningar.

Under kalenderåret tecknande avtal ska återrapporteras till kommunstyrelsen som informationsärenden, årligen i mars månad året efter.

15 § Avtalens innehåll

Kraven som förevarande program berör ska göras gällande i samtliga avtal som tecknas med privata utförare. Förfrågningsunderlagen och upphandlingar ska utformas med hänsyn till förevarande programs innehåll.

Privata utförare och dess underleverantörer ska genom avtal förpliktigas att följa framtagna mål och riktlinjer, tillgodose allmänhetens insyns rätt och medverka vid kommunens uppföljning. Vidare ska privata utförare säkerställa att deras eventuella underleverantörer har samma ålägganden gentemot kommunen som de själva har.

16 § Gamla avtal

Kraven på insyn, uppföljning med mera som läggs fast i förevarande program, kan svårligen få genomslag på gällande avtalsrelationer, där villkoren redan är reglerade och avtalen löper på flera år. Kommunen ska verka för att parterna i samförstånd vid lämpligt tillfälle under löpande avtalsperiod ska redigera befintliga avtal och anpassa dessa efter fastställda krav.

Återrapportering

17 § Återrapportering

Under kalenderåret tecknande avtal ska återrapporteras till kommunstyrelsen som informationsärenden, årligen i mars månad året efter.

Uppföljningsplan ska redovisas till kommunfullmäktige som informationsärende i mars månad, året efter riksdagsvalet.

Uppföljningsbesluten ska redovisas till kommunstyrelsen som informationsärende i mars månad varje år.

Implementering

18 § Efterlevnad

Efterlevnaden säkras löpande genom varje nämnd samt med kommunstyrelsens uppsiktsplikt och revisorernas granskning.

I upphandlingsprocessen ska berörda delar inarbetas och beaktas.

Trollhättans stad
Gårdhemsvägen 9, 461 83 Trollhättan

Telefon: 0520-49 50 00

Epost: kontaktcenter@trollhattan.se

Webb: www.trollhattan.se

Trollhättans Stad